

Motion till riksdagen

1989/90:A78

av Göran Engström och Birgitta Hambræus

(båda c)

med anledning av prop. 1989/90:76
Regionalpolitik för 90-talet

Kopparbergs län. Utveckling och målsättningar

Utvecklingen i Kopparbergs län har varit positiv under senare delen av 80-talet. Den ihållande högkonjunkturen har givit goda resultat både beträffande sysselsättning och befolkningsutveckling i länet.

Arbetslösheten är nu den lägsta under 80-talet. Antalet lediga jobb är sannolikt flera än någonsin tidigare. Särskilt glädjande är att kvinnornas förvärvsfrekvens stigit markant. Om utvecklingen fortsätter i denna takt, kommer lika många kvinnor som män att förvärvsarbeta inom en femårsperiod. Inom industrin är orderingsgången totalt sett god. Förutsättningar finns därmed för en fortsatt god utveckling på arbetsmarknaden.

Det är befogat att teckna denna optimistiska bild för Kopparbergs län. Utvecklingen är anmärkningsvärd mot den bakgrund av svåra omställningar som skett under det senaste decenniet inom länets gamla basnäringar.

En betydelsefull roll i denna utveckling har den regionalpolitik, vars grunder lades fast 1982, spelat. Länsanslagen, samt den särskilda propositionen om Bergslagen har underlättat de stora strukturomvandlingar som skett. Av helt avgörande betydelse har den satsning som skedde i SSAB i början av decenniet varit. Genom denna djärva industriinvestering har en bas skapats för en rad avknopningsföretag med högteknologisk prägel.

Då propositionen behandlar de framtida stödformerna inom regionalpolitiken finns det anledning att erinra om den inriktning som länsstyrelsen haft för sitt stödarbete. Länsstyrelsen praktiserar ett arbetssätt baserat på förhandlingar med företagen där behovet av bidrag avgör bidragets storlek. Arbetssättet stärker företagen genom att egna medel tvingas in i företagen och genom att andra finansärer förmås att ställa upp.

En genomgång av de senaste årens lokaliseringsstödverksamhet visar att Kopparbergs län har det lägsta antalet konkurser bland stödföretagen i skogslänen, samtidigt som bidragsbeloppet per nyanställd är det lägsta. Av länsstyrelsen beviljat lokaliseringsstöd har resulterat i 361 nya jobb det senaste året. Det regionalpolitiska stödet har alltså haft effekt. Det är inför framtiden ytterst viktigt att det får en utformning som kan ta tillvara den potential av företagande som finns i länet.

Ovan relaterade utveckling har haft sin tonvikt på de positiva delarna. Mindre positiva tendenser finns också. Främst är det de regionala skillna-

derna i utvecklingstakten som bör uppmärksammas. Centralregionen är mycket stark med en ökande diversifiering av näringslivet. De statliga utlokaliseringarna till Borlänge har förstärkt denna trend.

Norr- och Västerdalarna har långsiktiga glesbygdsproblem. De södra Bergslagskommunerna genomgår fortfarande en strukturomvandling av näringslivet i järn- och gruvkrisens spår. Arbetslösheten i Älvdalen är fyra gånger så hög som länsgenomsnittet. I Vansbro och Orsa är det få lediga platser i förhållande till antalet sökande.

Den framtida jordbrukspolitiken och därmed följande osäkerhet har allvarligt rubbat framtidstron hos dess utövare. Konkret har detta tagit sig uttryck i en snabb nedläggning av antalet mjölkproducerande gårdar i länet.

De *målsättningar* som länsstyrelsen formulerat, och vilka vi delar, anger att det är viktigt med en balanserad utveckling i länets alla kommuner.

Inom *miljövården* krävs aktiva åtgärder på en rad områden. Speciellt vattenvården är i centrum för intresset genom rena Dalälvenprogrammet.

Näringslivet kräver en teknisk förnyelse och mindre könsbundna yrkesval.

Utbildningen behöver en bibehållen geografisk spridning av gymnasieutbildningen, förstärkt högskola och forskning, decentralisering via distansundervisning.

Kommunikationsområdet kräver satsning på vissa vägvagnsnitt, bättre grusvägar, utvecklad kollektivtrafik och järnvägstrafik på bättre banor.

Flygtrafik på Borlänge och Mora flygplatser.

Telekommunikationer av god klass i hela länet.

Den regionalpolitiska propositionen

Ovan nämnda proposition tar upp en del av problemen som vi berört i beskrivningen av länets utveckling. Andra frågor har berörts i andra propositioner och där kommenterats och försetts med motionsförslag från vår sida. Vi upprepar inte dessa förslag i denna motion utan hänvisar till respektive motioner.

Kritik finns det dock anledning att påtala beträffande den syn på de s.k. stödjepunkter som regeringen fortfarande vill göra särskilda satsningar på. Jämfört med den beskrivning som ovan gjorts av utvecklingen i Kopparbergs län, samt den målsättning om en inom länet balanserad utveckling vilken länsstyrelsen uttalat, är det påfallande vilken diametralt motsatt uppfattning om vad som är önskvärt regeringen uttalar i sin proposition. Mot vår målsättning om ett decentraliserat samhällsbygge står socialdemokratiens centralism i den praktiska politiken.

Centerförslag för en effektiv regionalpolitik

Stödområdesindelningen

Centerpartiet föreslår i partimotion att det bör bibehållas ett system med tre stödområdesklasser. Vi delar denna uppfattning och väljer i det följande att utgå från denna indelning.

Med regeringens förslag blir det en mycket markant gräns mellan de kommuner som ingår i stödområden och dem som står utanför. I södra Dalarna

får detta en olycklig effekt särskilt för Hedemora kommun. Denna kommun har den senaste tioårsperioden haft en i stort sett oavbruten negativ befolkningsutveckling. Särskilt markerad har denna varit under de senaste åren av högkonjunktur. Särskilt markerad har denna varit under de senaste åren av högkonjunktur. Enligt kommunens egna bedömningar har man haft svårt att hävda sig gentemot Mälardalens och Falun/Borlänges konkurrens. Nyrekrytering av arbetskraft har genom detta försvårats och företag har valt att ej satsa i Hedemora kommun. Hotbilden mot kommunens arbetsmarknad utgörs av en försämring av vårdsektorns arbetsutbud. Det gäller både i Hedemora och grannkommunen Säter. Orsaken är kraftiga omstruktureringar inom landstingets omsorgs verksamhet och psykiatri. Det senare berör ca 500 personer. Omsorgssektorn ca 250 personer.

I dag dominerande näringar som stål och gruvor kan inom en nära framtid stå inför allvarliga problem. Särskilt gäller detta gruvorna i Garpenberg. Dessa har idag lönsamhetsproblem och står inför en situation där negativa besked kan komma inom kort. Om gruvorna i Garpenberg läggs ned betyder det att 340 personer direkt blir utan jobb. Med kringpersonal i servicenäringar till gruvorna berörs än fler.

Hedemora kommun är en av de kommuner i länet som har ett relativt stort jordbruk. Det gäller både i primärproduktionen och handels/serviceleden. Vi anser att det finns goda skäl att också i detta sammanhang uppmärksamma de konsekvenser för sysselsättningen som en förändrad jordbrukspolitik kan få i kommuner med denna typ av näringsliv.

Förslag: Hedemora kommun bör inplaceras i stödområde C.

Rättviks kommun består av stora glesbygdsområden i sin norra del. Dessa omfattas inte av Siljansbygdens attraktionskraft utan bör jämföras med de förhållanden som t.ex. råder i Orsa kommun samt Våmhus och Venjans socknar i Mora kommun. Även här gäller vår analys att gränserna mellan stödområden och icke-stödområden blir för skarpa. Detta kan leda till en onödigt negativ utveckling för norra delen av Rättviks kommun.

Förslag: Ore församling i Rättviks kommun bör inplaceras i stödområde B. I övrigt hänvisas till centerpartiets partimotion beträffande stödområden i Dalarna.

Stödjepunkter

Vi avvisar själva angreppssättet för regional utveckling. Eftersom regeringen dock använder det i sin proposition väljer vi att begagna denna terminologi i just detta sammanhang för att en jämförelse skall underlättas.

Tanken på s.k. mellanstäder fick en hård remisskritik. Märkligt nog återkommer nu regeringen med samma tankar under en ny benämning. Konkret tar det sig uttryck i att dessa stödjepunkter skall gynnas när det gäller att utlokalisera tjänsteföretag. Detta finns beskrivet under såväl avsnitt 4.4 som 7.2 i propositionen.

Förslag: Vi föreslår att den text som i regeringens förslag lyder, "stödjepunkterna i anslutning till stödområdet", skall ges följande tolkning. Även orter som till storlek är mindre än Falun/Borlänge – när det gäller Dalarna – skall

med fördel kunna komma ifråga för både statliga utlokaliseringar och det nya utvecklingsbidraget till företag i tjänste- och servicesektorn. Det fortsatta samrådet med tjänsteföretag i storstäderna bör med fördel inriktas på att även orter som Mora, Ludvika och Avesta skall komma ifråga.

Mot. 1989/90
A78

Kvinnligt företagande

Propositionen berör de olika förslag för att främja kvinnligt företagande som skett. Vissa åtgärder föreslås för att fortsätta detta angelägna arbete för jämställdhet.

Enligt vår mening bör det i detta sammanhang läggas förslag om ett förändrat statsbidrag till enskild barnomsorg. Genom att likställa olika former av drift och ägande av t.ex. daghem skulle en avgörande förbättring för kvinnligt företagande inträffa. I många kommuner med svag företagartidition bland kvinnor vore detta med all säkerhet det mest effektiva sättet att främja den utveckling mot jämställdhet även i detta avseende som föreslås.

Förslag: Statsbidrag till barnomsorgen bör utformas så att enskilda barnomsorgsformer får samma villkor som de kommunala daghemmen.

Infrastrukturanslaget

Förslag: Vi föreslår att det av dessa medel kan utgå bidrag till etablering av ett nationellt centrum för trafikfrågor i Borlänge/Falun. Etablering av forskning och utbildning om trafik och trafiksäkerhet bör komplettera de myndigheter (vägverk, banverk och trafiksäkerhetsverk) som finns etablerade på denna ort.

Turism

Regionalt företagsstöd får för närvarande lämnas till turistverksamhet inom stödområdena A och B. Enligt vår mening borde även stöd till turistnäringen utgå inom område C. Det föreslagna sysselsättningsstödet bör således även lämnas till område C. Detta bör enligt vår mening bli till ett värdefullt stöd för turistsatsningarna i södra länsdelen. Kombinationsföretag får en god stimulans.

Glesbygdsdelegationens lokalisering

Propositionen föreslår att glesbygdsdelegationen ombildas till en myndighet och lokaliseras till Östersund. Centerpartiet redovisar i sin partimotion en annorlunda syn på hur glesbygdsfrågorna skall hanteras i den politiska beslutsprocessen. Vi instämmer i denna bedömning och detta förslag.

Därest denna motion inte vinner riksdagens gehör finner vi att en lokalisering av den nya glesbygdsmyndigheten till Mora i Dalarna är att föredra. Denna lokalisering innebär att myndigheten kommer att verka i en miljö där kunskapen om glesbygdsfrågorna är stor, men även kunskapen om hur man utvecklar en bygd med framgång. Kommunikationerna till Mora är goda.

Sammantaget finner vi att en bättre miljö för en kreativ myndighet inte står att finna.

Mot. 1989/90
A78

Förslag: Om riksdagen beslutar omvandla glesbygdsdelegationen till en glesbygdsmyndighet bör denna lokaliseras till Mora.

Mora/Siljans flygplats

I Kopparbergs län finns f.n. två flygplatser med reguljär trafik: Dala Airport i Borlänge och Mora/Siljan i Mora. Dala Airport har både statligt och regionalt stöd medan Mora/Siljan byggts och drivs med kommunala insatser.

Den resultatutjämnning som sker inom ramen för Linjeflygs och SAS trafik medför väsentligt billigare biljettpriiser för Dala Airport än för Mora/Siljan. Den inomregionala balansen motverkas härigenom. Passagerarantalet från och till Mora har ständigt ökat och det är helt klart att flygplatsen är viktig för regionens näringsliv. Mora/Siljans flygplats och andra flygplatser i samma situation i inlandet bör få del av resultatutjämnningen.

Hemställan

Med hänvisning till det som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen som **sin** mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inplacering av Hedemora kommun i stödområde C och Ore församling i Rättviks kommun i stödområde B,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utlokalisering av statlig verksamhet och samråd med tjänsteföretag,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att statsbidragen för barnomsorg utformas så att de gynnar kvinnligt företagande,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om användande av infrastrukturanslaget för etablering av ett nationellt centrum för trafikfrågor i Borlänge/Falun,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sysselsättningsbidrag till turistföretag,
6. att riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i glesbygdsdelegationens ställning,
7. att riksdagen, vid avslag på yrkande 6, beslutar lokalisera den nya glesbygdsmyndigheten till Mora,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stöd till Mora/Siljans flygplats.

Stockholm den 26 mars 1990

Göran Engström (c)

Birgitta Hambræus (c)